

Pedagogisch beleid KDV

Samenvatting voor ouders

STICHTING KINDEROPVANG

r e g i o s c h a g e n

Inhoud

1. inleiding	pagina 3
2. hoe is het pedagogisch beleid tot stand gekomen?	pagina 3
3. theoretische uitgangspunten bij welbevinden	pagina 4
3.1. welbevinden	pagina 4
3.2. kenmerken van welbevinden	pagina 4
3.3. welbevinden en basisbehoeften	pagina 5
3.4. welbevinden en de omgeving	pagina 6
3.5. welbevinden in de groep	pagina 7
4. pedagogische doelstellingen van de Stichting	pagina 7
5. van pedagogisch beleid tot pedagogisch werkplan	pagina 8
6. welbevinden observeren	pagina 8

1. Inleiding

Voor u ligt een samenvatting van het pedagogisch beleidsplan van de kinderdagverblijven van de Stichting. Dit beleidsplan is bedoeld voor ouders om een beeld te krijgen vanuit welke uitgangspunten er binnen de Stichting wordt gewerkt.

In hoofdstuk 2 komt de totstandkoming van het pedagogisch beleid aan de orde. In hoofdstuk 3 worden de theoretische uitgangspunten omtrent het welbevinden van kinderen gegeven. In hoofdstuk 4 worden de pedagogische doelstellingen van de Stichting beschreven en de pedagogische doelstellingen van het kinderdagverblijf beschreven.

2. Hoe is het pedagogisch beleid tot stand gekomen?

Het pedagogische beleid is tot stand gekomen in verscheidene besprekingen met de directie en de groepsleiding van de kinderdagverblijven.

In deze besprekingen zijn de volgende zaken aan de orde gekomen:

- de eigen ideeën over opvoeding en visie hebben centraal gestaan, wat herinner jij je van hoe jezelf bent opgevoed, waar ligt je prioriteit, bij het kind of bij de groep als totaal, hoe zie je jezelf als opvoeder.
- De theorie van een aantal pedagogen (C. Freinet, M. Montessori, R. Steiner, J. Korczak en de pedagogiek zoals deze ontwikkeld is op Reggio Emilia). Er is gekeken naar wat zij, ondanks dat zij niet specifiek hun theorie hebben ontwikkeld voor jonge kinderen, voor de kinderopvang kunnen betekenen. Wat herken je in je werkwijze van deze pedagogen en wat spreekt je specifiek aan.
- De wijze van werken in de groepen door middel van concrete vragen van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW).

Uit deze besprekingen is een duidelijke rode draad naar voren gekomen:

- De ouders zijn eindverantwoordelijk voor de opvoeding. Een open relatie met de ouders is een voorwaarde voor een goede samenwerking.
- Wij willen ervoor zorgen dat een kind zich bij ons prettig voelt, het naar zijn zin heeft, goed in zijn vel zit, tot ontplooiing komt. Kortom een positieve bijdrage leveren aan het welbevinden van ieder kind op de tijden dat de ouders zelf niet in de gelegenheid zijn de zorg te dragen voor hun kind.
- Het gaat niet om het kind alleen, maar om het kind in interactie met zijn omgeving. De relatie met de groepsleiding, de contacten met de andere kinderen, de leefomgeving waarin het kind de dag doorbrengt, de groep in zijn totaliteit. Al deze factoren spelen mee of een kind zich wel of niet op zijn gemak voelt op het kinderdagverblijf.

3. Theoretische uitgangspunten

De Stichting vindt dat het welbevinden van de kinderen de belangrijkste graadmeter van kwaliteit van de opvang is. Als de kinderen zich prettig voelen, doet de instelling haar werk goed. Maar wat houdt welbevinden nu eigenlijk in en wat zijn de kenmerken van welbevinden?

Dit kunt u in dit hoofdstuk over welbevinden lezen. Daarnaast wordt in er dit hoofdstuk aandacht besteed aan de relaties tussen welbevinden en de basisbehoeften van een kind; welbevinden en de omgeving en welbevinden in de groep.

3.1. Welbevinden

Welbevinden zou je kunnen omschrijven als een algemene toestand waarin een kind of een volwassene verkeert. Alledaagse uitdrukkingen als “lekker in je vel zitten”, “het naar je zin hebben” of “je op je gemak voelen” benaderen het begrip nog het beste.

Er is een aantal kenmerken te noemen van welbevinden. Deze kenmerken zijn niet aan leeftijd of karakter gebonden, ze zijn universeel, ongeacht de achtergrond van het kind. Een kind dat zich prettig en op zijn gemak voelt is open, nieuwsgierig, levenslustig, tevreden, ontspannen, vol zelfvertrouwen en evenwichtig. Kinderen die het daarentegen niet naar hun zin hebben zijn gesloten, afwerend, lusteloos, ontevreden, gespannen, onzeker en onevenwichtig.

3.2. Kenmerken van welbevinden

- **Openheid.** Het kind staat open voor en heeft plezier in de wereld om hem heen. Neemt gebeurtenissen met belangstelling in zich op, zonder dat dit betekent dat hij steeds wordt afgeleid.
- **Nieuwsgierigheid.** Het kind is actief gericht op zijn omgeving. Nieuwsgierige kinderen zijn uit op nieuwe ervaringen, kennis en vaardigheden. De wereld is een uitdaging voor hen.
- **Levenslust.** Een levenslustig kind straalt uit dat het “er zin in heeft” en geniet zichtbaar van de dingen die gebeuren en die het zelf doet.
- **Tevredenheid.** Een tevreden kind accepteert zichzelf en de omgeving. Het kind vertoont weinig tekenen van frustratie, boosheid of weersin. Natuurlijk laat ook een tevreden kind af en toe merken waarmee hij het niet eens is. Ontevreden kinderen tonen hun frustratie door tegendraadsheid, onredelijke en overdreven boosheid en dwingend gedrag.
- **Ontspannenheid.** Een ontspannen kind straalt rust uit. Het heeft zijn aandacht bij de omgeving en reageert zonder schrik op gebeurtenissen, het laat zich goed kalmeren of troosten. Dit betekent niet dat het kind niet ingespannen bezig kan zijn. Integendeel, juist de kinderen die gespannen zijn, komen hier vaak niet aan toe, omdat ze hiervoor niet de rust kunnen opbrengen.
- **Zelfvertrouwen.** Kinderen met zelfvertrouwen ondernemen dingen met een rotsvast vertrouwen dat het allemaal wel zal lukken. Ze wekken de indruk zeker van hun zaak te zijn, en laten zich niet snel uit het veld staan. Kinderen met weinig zelfvertrouwen zijn afwachtend, soms zelfs angstig, nemen geen risico, en hebben steeds een duwtje nodig van buitenaf om tot iets (nieuws) te komen.

- **Evenwichtigheid.** Een evenwichtig kind reageert met voor de buitenwereld begrijpelijke emoties op situaties. De emoties (zoals vreugde, affectie, verdriet, boosheid) zijn niet overdreven of extreem ingehouden en goed afgestemd op de situatie.

Uit het gedrag van kinderen, door dit rustig te bekijken en je in te leven in een kind, krijg je aanwijzingen over deze kenmerken.

Kinderen uiten zich verschillend al naar hun leeftijd, de manier waarop zij opgevoed worden en hun karakter.

- **Leeftijd.** Het gedrag van kinderen wordt bepaald door de leeftijdsfase. Zo is het voor een peuter van twee jaar begrijpelijk gedrag om een tijd lang alles zelf, zonder hulp van de groepsleidster, te willen doen. Het afweren van hulp is dan niet per se een teken van niet-welbevinden. Voor een jonger kind of een basisschoolkind zal het niet accepteren van hulp veel eerder een teken kunnen zijn van niet-welbevinden. Een gespannen of schrikachtige reactie op knuffelen van een groepsleidster moet bij een jong kind eerder als een teken van niet-welbevinden geïnterpreteerd worden dan bij een basisschoolkind, omdat de laatste daarin al duidelijk voorkeuren en eigen keuzes heeft ontwikkeld. Een schrikachtige reactie van een ouder kind op zowel verbaal als lichamelijk contact met een leidster is echter weer wel een teken van niet-welbevinden. Door de ervaringen met kinderen is groepsleiding meestal goed in staat is om de algemeen beschreven kenmerken te kunnen vertalen naar het gedrag dat past bij de leeftijd van een kind.
- **Opvoedingsstijl.** Het gedrag waarin welbevinden zich uit, wordt mede bepaald door de opvoeding. Het duidelijkst is dit te illustreren door het kenmerk “nieuwsgierigheid”. In veel gezinnen wordt een jong kind gestimuleerd tot zelfstandig ontdekken. Soms, en met name in andere culturen, wordt dit gedrag minder aangemoedigd bij jonge kinderen. Het minder initiatief nemen hoeft dan niet te duiden op niet-welbevinden. Van belang is dan om te letten op anderen tekenen als geïnteresseerd kijken, belangstellend zijn voor nieuwe gebeurtenissen. Het is daarom belangrijk om ouders en kind goed te kennen.
- **Temperament.** Er zijn rustige (introverte) kinderen en uitbundige (extraverte) kinderen. Uitbundige kinderen zijn luidruchtiger en beweeglijker in hun uitingen dan rustige kinderen. Stil zitten genieten tegenover uitbundigheid. Ook uitingen van niet-welbevinden komen bij rustige en uitbundige kinderen voor, en verschillen in de manier waarop dat wordt geuit. Rustige kinderen zullen zich meer in zichzelf terugtrekken of tonen zich gelaten of passief, terwijl uitbundige kinderen meer boos, driftig of verdrietig zijn. Door goed te kijken leer je het verschil te onderkennen tussen welbevinden en niet-welbevinden.

3.3. Welbevinden en basisbehoeften

Aan de basis van “je prettig voelen” en “tot ontplooiing komen” ligt dat een kind in interactie met zijn omgeving zijn basisbehoeften kan vervullen. Deze basisbehoeften zijn onder te verdelen in zes categorieën.

- **Lichamelijke behoefte.** Lichamelijke behoeften liggen op het terrein van voeding, slaap, verschooning, lichaamstemperatuur en beweging. Hoe jonger een kind, hoe acuter deze behoeften zich op de voorgrond dringen als ze niet op tijd vervuld worden.
- **Behoeft aan affectie en geborgenheid.** Kinderen hebben behoefte aan lichamelijke aanraking en liefdevolle benadering en willen zelf ook affectie kunnen geven. Het niet

vervullen van deze behoefte leidt bij een kind ofwel tot overmatig (lichamelijk) contact ofwel tot afweer van alle contact.

- **Behoeftte aan veiligheid, duidelijkheid en continuïteit.** Kinderen hebben behoefte aan een min of meer voorspelbare omgeving en een herkenbare structuur van de dag. Hoe jonger zij zijn, hoe moeilijker het voor ze is om zicht te krijgen op de volgorde van gebeurtenissen, op heden, toekomst en verleden. Bij het ontbreken van de noodzakelijke veiligheid en duidelijkheid zal een kind zich angstig en bedreigd voelen.
- **Behoeftte aan erkenning en waardering.** Kinderen ontwikkelen het gevoel dat ze als individu waardevol zijn door de positieve respons en bevestiging van anderen op hun gedrag. Zo ontwikkelen ze een positief zelfbeeld. Kinderen die onvoldoende erkenning en waardering krijgen, zullen zich eerder ongewenst en niet de moeite waard gaan voelen.
- **Behoeftte aan ontwikkeling en competentie.** Alle kinderen hebben behoefte om zich te ontwikkelen, nieuwe vaardigheden te leren beheersen en zichzelf als kundig (competent) te ervaren. Daarom zoeken ze nieuwe uitdagingen op. Indien kinderen zich te weinig als kundig ervaren, worden ze faalangstig en tonen ze weinig durf en ontwikkeling in hun spel.
- **Behoeftte aan een goed mens te zijn.** Kinderen willen graag voldoen aan verwachtingen, normen en regels die gesteld worden in de omgeving waarin zij verblijven. Indien zij hieraan niet kunnen voldoen, b.v. omdat de regels onduidelijk zijn of omdat de normen veel te streng zijn, kunnen kinderen zich schuldig gaan voelen of het zelfs opgeven om aan welke regel dan ook te voldoen.

Als een kind deze basisbehoeften kan vervullen, voelt het zich prettig en zal het emotioneel, sociaal en cognitief optimaal kunnen functioneren, uiteraard binnen de grenzen van zijn mogelijkheden. Want zijn functioneren is natuurlijk niet alleen afhankelijk van zijn welbevinden. Ook gegevens zoals (aangeboren) lichamelijke beperkingen, temperament en intelligentie zijn daarop van invloed.

3.4. Welbevinden en de omgeving

De mate waarin het kind in interactie met zijn omgeving zijn basisbehoeften kan vervullen, is dus essentieel voor zijn welbevinden. Het kinderdagverblijf/buitenschoolse opvang is een omgeving waarin het kind regelmatig verblijft, en kan dus een belangrijk bijdrage aan zijn welbevinden leveren.

In deze omgeving zijn drie terreinen te onderscheiden.

- **De groepsleidster.** Een vertrouwensrelatie met de volwassenen is van essentieel belang voor het ontwikkelen van een gevoel van welbevinden. Om het welbevinden van het kind na te gaan, moet de leidster zichzelf de vraag stellen: voelt het kind zich prettig en op zijn gemak in de relatie met mij? En als vanzelf komt dan ook de vraag aan bod: hoe voel ik me in de relatie met dit kind?
- **De andere kinderen.** Prettige contacten met andere kinderen zijn een ander essentiële voorwaarde voor het welbevinden van kinderen. Bij het ouder worden van het kind gaan de contacten met andere kinderen een steeds belangrijke bijdrage aan het welbevinden leveren. Om het welbevinden van het kind op dit terrein vast te stellen moet de leidster zichzelf de vraag stellen: voelt het kind zich prettig en op zijn gemak in relatie met de andere kinderen in de groep?
- **De omgeving in het algemeen.** Een veilige, afwisselende en uitdagende omgeving is een derde essentiële voorwaarde om welbevinden bij kinderen te creëren. Een kind moet zich

prettig voelen in zijn verschillende bezigheden door de dag heen: als hij aan het spelen is of tijdens anderen activiteiten op de dag zoals eten en slapen. Een kinderdagverblijf/buitenschoolse opvang kan deze omgeving zo vormgeven dat het welbevinden van het kind bevorderd wordt. Omgeving is een ruim begrip: er vallen niet alleen de inrichting en het speelgoed onder, maar ook de dagindeling, de groepsregels en de keuze van de activiteiten. Om welbevinden in de omgeving te beoordelen, moet de leidster zichzelf de vraag stellen: voelt het kind zich prettig en op zijn gemak in de omgeving die wij hem bieden?

3.5. Welbevinden in de groep

Een goed functionerende groep draagt bij aan het welbevinden van individuele kinderen. Maar ook aan het werkplezier van de werknemers. In een groep die niet lekker draait, lijkt het wel alsof je als groepsleidster overal tegelijkertijd mee bezig moet zijn: o.a. conflicten oplossen, kinderen op hun gemak stellen, ingrijpen om ongelukken te voorkomen. In een groep die moeilijk draait heb je het druk met individuele kinderen en je moet vaak je best doen om de hele groep mee te laten doen met de activiteiten die je gepland had. In een groep die lekker draait daarentegen voelt een groepsleidster zich rustiger, zijn de meeste kinderen prettig bezig en kan je veel beter overzicht en invloed houden over de groep als geheel. Je kunt kijken naar een groep als een optelsom van individuen. In dat geval gaat het goed met de groep als de meeste kinderen zich goed voelen. Of je kunt kijken naar het functioneren van de groep als geheel. Dan kun je jezelf de vraag stellen: functioneert de groep zo dat de kinderen zich er prettig en op hun gemak kunnen voelen? En ook hoe voel ik mij in deze groep?

Het functioneren van de groep als geheel wordt dan ook gezien als een belangrijke aanwijzing voor de kwaliteit van de opvang. In een groep met een veilige, rustige en opgewekte sfeer voelt elk kind en ook de leiding zich veel prettiger.

4. Pedagogische doelstellingen van de Stichting

De algemene doelstelling van de Stichting luidt:

Het bieden van goede opvang op algemene grondslag. De Stichting staat open voor alle culturen en geloofsovertuigingen, dat betekent dat elk kind dat binnen komt, wordt geaccepteerd zoals het is. Het welbevinden van het individuele kind met zijn unieke eigenschappen staat centraal, zodat de groep als geheel goed kan functioneren.

Uit deze algemene doelstelling vloeien de volgende pedagogische subdoelstellingen van de Stichting:

1. Het aanbieden van een leefklimaat waarin aandacht wordt gegeven aan het welbevinden van ieder kind afzonderlijk en aan het welbevinden van de groep in zijn totaliteit.
2. Het scheppen van een leefklimaat waar een kind zich prettig en op zijn gemak kan voelen en waaraan gewerkt wordt dat een kind open, nieuwsgierig, levenslustig, tevreden ontspannen, vol vertrouwen en evenwichtig kan opgroeien. Voorwaarde hiervoor is het goed begeleiden van een kind, met name in de wenperiode. Het positief benaderen van

- ieder kind en het bieden van ondersteuning en waardering, zodat in de behoefte van erkenning en waardering kan worden voorzien.
3. Het bieden van een optimale zorg (in de lichamelijke behoeften van een kind te voorzien). Hiermee wordt bedoeld de voeding, slapen, verschonen/zindelijk worden, hygiëne en veiligheid.
 4. Het bieden van veiligheid, duidelijkheid en continuïteit, door een duidelijke dagindeling in een herkenbare structuur aan te bieden
 5. Het scheppen van een warme sfeer zodat er in de behoefte van affectie en geborgenheid kan worden voorzien. Het positief benaderen van ieder kind en het bieden van ondersteuning en waardering zodat in de behoefte van erkenning en waardering kan worden voorzien.
 6. Het op positieve wijze stimuleren van de ontwikkeling van een kind. Op het gebied van zelfstandigheid, taalontwikkeling, motorische ontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling, zodat in de behoefte van ontwikkeling en competentie kan worden voorzien. Het stimuleren van de ontwikkeling gebeurt onder andere door het aanbieden van gevarieerd spelmateriaal en een uitdagende omgeving.
 7. Het meegeven van normen en waarden en het leren omgaan met sociale omgangsregels in relatie met volwassenen en kinderen. Dit kan een bijdrage leveren in de behoefte om een goed mens te zijn.
 8. Openheid en betrokkenheid staan centraal in de samenwerking met ouders.

5. Van pedagogisch beleid tot pedagogisch werkplan.

Om onze doelstellingen te kunnen realiseren is er voor de medewerkers een pedagogisch werkplan geschreven waarin nader beschreven staat hoe de doelstellingen concreet worden ingevuld. Daarnaast zijn er protocollen met daarin werkinstructies opgesteld zodat iedereen op de beschreven gebieden weet hoe zij moeten handelen en ook de opdracht heeft zodanig te handelen.

Met elkaar blijven we kijken of datgene wat we in het werkplan hebben beschreven nog uitvoerbaar is of dat we de doelstellingen of het werkplan moeten aanpassen. Dit gebeurt tijdens de individuele kindbesprekingen, de teamvergaderingen en de sectorvergaderingen. Hierin wordt aandacht besteed aan het individuele kind; de groep als totaliteit; ieders wijze van handelen en de samenwerking tussen de medewerkers van de Stichting.

Pedagogische doelstellingen en het werkplan zijn een dynamisch geheel dat meegroeit met de groei van kinderopvang.

6. Welbevinden observeren

Waar het welbevinden van de kinderen de belangrijkste graadmeter voor kwaliteit is, moeten de Stichting regelmatig en bewust na kunnen gaan hoe het met de kinderen individueel en met de groep als geheel gaat. Bewust en goed observeren zijn daarvan de basis. Het NIZW heeft observatielijsten uitgebracht die als handreiking dienen bij het systematisch observeren. Deze worden door de Stichting gebruikt voor systematische observaties over het welbevinden van de kinderen individueel en voor de groep in zijn totaliteit.

Gedurende de periode dat uw kind op het kinderdagverblijf of de BSO zit wordt u op de hoogte gesteld over het welbevinden van uw kind. Dit kan middels het ophalen en/of wegbrengen van uw kind, tijdens een overgang van de ene naar de andere groep of middels een leidster-ouder gesprek. Mocht bij een kind een specifieke kindobservatie wenselijk worden geacht, omdat het team zich zorgen maakt over het welbevinden van het kind, dan worden de ouders daar uiteraard van op de hoogte gesteld.

We hopen dat we u middels deze samenvatting voldoende hebben kunnen informeren over waar wij als Stichting voor staan en over de uitgangspunten die wij hanteren bij het opvangen van uw kind(eren).